

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till arkivlag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en ny arkivlag som ersätter 1981 års lag stiftas. Syftet med propositionen är att avsevärt minska den detaljerad regleringen av myndigheternas arkivfunktion och arkivverkets övervakningsuppgifter. I propositionen har dessutom beaktats den utveckling som skett inom datatekniken och användningen av information och som inverkar på arkivfunktionen. Arkivverkets normgivningsbefogenhet om vilken tidigare har stadgats i förordning har i behövlig omfattning överförs till lagen.

Det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas något. Lagen skall tillämpas på statliga och kommunala myndigheter, på andra självständiga offentligrättsliga inrättningar, statens och kommunernas affärsverk, ortodoxa

kyrkosamfundet samt andra samfund och privatpersoner då dessa sköter offentliga uppdrag. På riksdagen och dess myndigheter skall lagen tillämpas till vissa delar.

I lagförslaget definieras begreppen arkiv och handling. I förslaget ingår också stadganden om målen för myndigheternas arkivfunktion, om de uppgifter som hänför sig till arkivfunktionen och om skötseln av dessa uppgifter. Lagförslaget innehåller dessutom stadganden om arkivverket, som leder arkivfunktionen, och om dess befogenhet. Dessutom ingår i lagförslaget stadganden om rätt att lösa in eller kopiera ett privat arkiv till arkivverket.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 1994.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Arkivfunktionens syfte är att bevara vårt nationella kulturarv, som finns i form av handlingar och andra upptagningar som tillkommit i det föregångna och som kontinuerligt tillkommer i detta nu samt att hålla detta kulturarv i sådant skick att det tillgodoser de många olika kunskapsbehov som finns i samhället. Därför är avsikten med propositionen att fortsätta och ytterligare förstärka den nuvarande utvecklingslinjen inom arkivfunktionen som det delområde inom informationsförserjningen som ansvarar för unika handlingar och upptagningar som uppstår till följd av myndigheternas uppdrag.

Arkivfunktionen och lagstiftningen om den

utgör en central del av den helhet vars syfte är att bevara vårt nationella andliga kulturarv. Arkivlagstiftningen gäller uttryckligen unika handlingar. Med lagstiftningen om friexemplar tryggas att vårt nationella kulturarv bevaras i form av mångfaldigade tryckalster och ljudupptagningar och med lagstiftningen om arkivering av filmer att filmer som visats offentligt deponeras. Någon lagstiftning om bevarandet av det kulturarv som bygger på elektronisk masskommunikation, som också är viktigt för det andliga kulturarvet, finns dock inte ännu.

Handlingar som uppstår i myndigheternas verksamhet stöder arkivbildarna i deras egentliga uppgifter, garanterar enskilda individers och samfundens rättsskydd liksom deras möjligheter att kontrollera myndigheternas verk-

samhet samt betjäna forskningen. Därför är det viktigt för samhället att arkivfunktionen ordnas på ett effektivt och ekonomiskt sätt.

För att säkerställa att arkivmaterial som hör till vårt nationella kulturarv bevaras och hålls tillgängligt behöver arkivväsendet vissa befogenheter att ge normer. Hit hör rätten att bestämma om handlingar som skall förvaras varaktigt, om arkivutrymmen och om material som används för dokumenten. Eftersom arkivväsendet är den slutliga förvaringsplatsen för statsmyndigheternas arkiv bör det ha rätt att styra arkivfunktionen för dessa arkivs vidkommande för att en ändamålsenlig arbetsfördelning skall nås med tanke på den offentliga ekonomin och för att skapa förutsättningarna för att den informationstjänst som hänförs sig till dessa arkiv skall tryggas och utvecklas.

I privat verksamhet uppstår arkivmaterial som har betydelse som en del av det nationella kulturarvet. Arkivväsendet strävar efter att garantera att också detta material bevaras och bör därför fortfarande ha möjligheter att vid behov trygga förvaringen av sådant material.

Myndigheternas ADB-material, som ofta innehåller viktig information, har hittills inte i allmänhet i tillräckligt stor utsträckning beaktats i planeringen av arkivfunktionen och det beslutsfattande som gäller denna. Med lagförslaget strävar man efter att allt kraftigare understryka att synpunkter som är förknippade med arkivfunktionen, dvs. bevarande och förvaring av handlingar, beaktas vid planeringen och hanteringen också av dessa arkivmaterial.

2. Nuläget

De viktigaste stadgandena om myndigheternas arkivfunktion och handlingar ingår i arkivlagen (184/81) och arkivförordningen (1012/82). Om myndigheternas skyldighet att hålla handlingar tillgängliga och ge uppgifter ur dem stadgas i lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51). Om den evangelisk-lutherska kyrkans arkiv stadgas i kyrkolagen (635/64). Om statsbidrag för arkiv av privat karaktär har givits en särskild lag (994/74). Om arkivväsendets uppgifter och organisation stadgas i förordningen om arkivväsendet (234/92).

Avsikten med gällande arkivlagstiftning var att planera och styra skötseln av myndigheternas arkivfunktion och se till att tillväxten av arkiv inte blir alltför stor. Arkivlagen och

arkivförordningen innehåller många detaljerade stadganden om hur arkivfunktionen skall skötas och organiseras. Dessutom innehåller de flera stadganden om bemyndigande, med stöd av vilka arkivmyndigheterna bestämmer över och leder myndigheternas arkivfunktion och inspekterar den. Som en följd av lagen har arkivverksamheten hos myndigheterna förflyttats från vården av det äldre materialet till planering och ledning av arkivbildningen, vilket har lett till att lagstiftningen till största delen har uppnått sitt syfte.

Den ökade användningen av datateknik under det senaste decenniet har medfört att informationens betydelse som en verksamhetsresurs har ökat inom den offentliga förvaltningen. Detta, tillsammans med de reformer inom förvaltningen som varit avsedda att rationalisera och effektivisera verksamheten, har lett till att myndigheternas uppgifter, förvaltningsrutiner och produktion av handlingar ständigt har utvecklats och förändrats. En detaljerad och bindande arkivlagstiftning är mindre lämpad för att kunna behärska en föränderlig verksamhetsmiljö. Den står också i konflikt med den utveckling inom förvaltningen som syftar till att slopa normstyrningen.

Utvecklingen förutsätter att gällande arkivlag ändras till många delar. Den arkivförordning som givits med stöd av lagen måste också ändras nästan i sin helhet så att stadgandena antingen slopas eller de stadganden som gäller arkivväsendets befogenhet att ge normer överförs till lagen. På grund av detta är det ändamålsenligt att stifta en helt ny arkivlag.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

I anslutning till den allmänna utvecklingen inom förvaltningen är avsikten med propositionen framför allt att minska den detaljerade styrningen och övervakningen av myndigheternas arkivfunktion. Därför har de gällande stadgandena mjukats upp och gallrats i lagförslaget, men samtidigt har sådana stadganden om bemyndigande med stöd av vilka arkivväsendet har styrt myndigheternas arkivfunktion minskats. Vissa sådana regler är dock fortfarande nödvändiga för att syftet med lagstiftningen skall uppnås. Normerna för arkivfunktionen är synnerligen tekniska till sin natur och hör nära ihop med arkivväsendets övriga verk-

samhet. Därför bör de beredas inom arkivväsendet. Då den normgivning som styr arkivfunktionen inte har någon väsentlig samhällspolitisk betydelse är det ändamålsenligt att normgivningen sköts av arkivväsendet och inte överförs till undervisningsministeriet.

Arkivverket skall fortfarande ha rätt att besluta om myndigheternas arkivmaterial som skall förvaras varaktigt, ställa krav på arkivutrymmen som är avsedda för material som förvaras varaktigt, bestämma vilka material och metoder som skall användas då handlingar och upptagningar som skall förvaras varaktigt framställs samt ge anvisningar om förtecknandet och registreringen av handlingar. Till övriga delar inverkar arkivväsendet på myndigheternas arkivfunktion främst genom informationsstyrning och utbildning.

Avsikten med propositionen är att den inverkan som datateknikens utveckling har på arkivfunktionen skall beaktas allt tydligare. Då traditionella pappersdokument ersätts med moderna upptagningar och databärare är det med tanke på bevarandet av vårt nationella kulturarv synnerligen viktigt att all myndighetsinformation, oberoende av i vilken teknisk form den förekommer, har samma ställning inom arkivfunktionen. Målet är också att arkivfunktionen bättre än tidigare skall fogas till myndigheternas övriga informationsförvaltning och databehandling och att arkivfunktionens krav skall beaktas i samband härmed.

Då arkivväsendets styrning och övervakning minskar är det viktigt att arkivbildarmyndigheterna har ett klart ansvar för att arkivfunktionen sköts på ett ändamålsenligt sätt. Därför uppställs i propositionen målen för skötseln av myndigheternas arkivfunktion. Arkivfunktionen skall stöda arkivbildarens egen verksamhet, garantera rättskyddet och rätten att få uppgifter ur offentliga handlingar samt betjäna den vetenskapliga forskningen.

4. Propositionens verkningar

Propositionen leder inte till merkostnader, vare sig för ekonomin som helhet eller stats- eller kommunalekonomin. Det faktum att lagens tillämpningsområde omfattar vissa nya arkivbildare föranleder inte heller några kostnader eftersom situationen för arkivfunktionen inte ändras i praktiken för dessa arkivbildare.

Det är möjligt att man på lång sikt kommer till mera lönsamma lösningar om arkivfunktionens krav bättre kan beaktas på det sätt som lagen förutsätter vid planeringen av myndigheternas övriga informationsförvaltning.

Propositionen ökar flexibiliteten vid organiseringen av myndigheternas arkivfunktion. När den lagstadgade styrningen och övervakningen och dessutom styrningen och övervakningen från arkivväsendets sida minskar kan detta dock i praktiken leda till att arkivfunktionens nivå sjunker i vissa fall då det inte finns tvingande normer.

Propositionen inverkar inte på behovet av personal, lokaler eller andra resurser inom arkivväsendet.

Riksarkivets finska namn föreslås blir ändrat till kansallisarkisto. Det skulle inte längre benämnas ett centralt ämbetsverk. Propositionen inverkar inte i övrigt på arkivväsendets organisation. Däremot inverkar den mycket på arkivväsendets sätt att arbeta. Riksarkivet och landsarkiven har styrt myndigheternas arkivfunktion med detaljerade föreskrifter och anvisningar och övervakat den synnerligen noggrant. I framtiden kommer forsknings- och utvecklingsuppgifterna samt utbildningen att få större tyngd inom arkivväsendets verksamhet.

I den allmänna arkivlagen skall inte längre stadgas att utrikesförvaltningens centralarkiv och krigsarkivet har en särställning som centralarkiv för sina förvaltningsområden. Behövliga stadganden och föreskrifter skall dock kunna meddelas internt inom respektive förvaltningsområde.

5. Beredningen av propositionen

Regeringens proposition bereddes i första skedet i en arkivlagsarbetsgrupp som tillsattes av undervisningsministeriet (Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior 1992:19). Utlåtanden om promemorian har inbegärts av republikens presidents kansli, riksdagens kansli och riksdagens övriga myndigheter och organ, statsrådets kansli och ministerierna, Finlands Bank, folkpensionsanstalten, Helsingfors universitet, Finlands Akademi, riksarkivet, kyrkostyrelsen, kyrkostyrelsen för ortodoxa kyrkosamfundet i Finland, de kommunala centralorganisationerna, arkivföreningar och Finska Historiska Samfundet. Ministerierna har, i den

mån de ansett det nödvändigt, begärt utlåtande av myndigheter, inrättningar och samfund inom respektive förvaltningsområde.

Remissinstanserna ansåg att arbetsgruppens förslag i det stora hela var bra och övervägt och att det klarlade den nuvarande situationen. Åsikterna i utlåtandena har beaktats särskilt beträffande republikens presidents och riksdagens arkiv. Vidare har de föreslagna stadgandena om den kommunala arkivfunktionen gjorts mera detaljerade på grund av utlåtandena.

Lagförslaget har beretts i samarbete med justitieministeriet till den del det berör den aktuella totalreformen av lagstiftningen om handlingars offentlighet.

Riksdagen har i olika sammanhang fäst uppmärksamhet vid lagstiftningen om republikens presidents arkiv och arkivet för republikens presidents kansli. Då grundlagutskottet år 1987 behandlade lagen om republikens presidents kansli ansåg utskottet i sitt betänkande (GrUB 9/1987rd) det vara skäligt och viktigt att stadga om republikens presidents arkiv genom förordning bl.a. i fråga om sekretessen och rätten att använda arkivet. I en lagmotion från år 1991 (LM 94/1991 rd) som gällde samma fråga föreslogs att arkivlagen skulle ändras så att lagens tillämpningsområde till

alla delar skulle omfatta republikens president och riksdagen och att skyldigheten att överföra handlingar till riksarkivet eller ett landsarkiv skulle gälla också utrikes- och försvarsförvaltningen. Dessutom har frågan om republikens presidents arkiv tagits upp i många skriftliga spörsmål.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Arkivlagen står i nära samband med stadgandena om handlingars offentlighet. Å ena sidan är förvaringen av handlingar en förutsättning för att de skall bli offentliga. Å andra sidan är det problematiskt att reglera förvaringen av sådana handlingar vilkas offentlighet inte har ordnats. Forskningens behov och behovet att bevara kulturarvet kan dock i vissa fall förutsätta att arkivlagskiftningens tillämpningsområde sträcker sig vidare än stadgandena om handlingars offentlighet. I lagförslaget har man strävat efter att terminologin och tillämpningsområdet åtminstone i sak i mån av möjlighet är detsamma som i lagstiftningen om handlingars offentlighet, som kommer att totalrevideras.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 kap. Lagens tillämpningsområde

1 §. I paragrafen stadgas om lagens tillämpningsområde. Arkivlagen tillämpas på myndigheter samt på sådana organisationer som inte hör till den offentliga förvaltningen, men som har anförtrots ett offentligt uppdrag. Dessa organ, inom vilka bildas ett självständigt, av andra oberoende arkivbestånd, kallas i lagen arkivbildare. Tillämpningsområdet föreslås bli något vidare och mera exakt i förhållande till gällande lag.

Lagen skall enligt 1 mom. 1 punkten fortfarande gälla de statliga myndigheterna, dvs. statsrådet, ministerierna, de centrala ämbetsverken, andra förvaltningsmyndigheter som ly-

der under statsrådet och som har en allmän regional behörighet, länsstyrelserna samt distriktsförvaltningsmyndigheterna och de lokala myndigheterna. Likaså är universiteten och högskolorna, statens forskningsanstalter samt andra ämbetsverk och inrättningar liksom även domstolarna och andra lagskipningsorgan sådana arkivbildare som avses i lagen. Till myndigheter som avses i denna punkt räknas också organ som tillsatts av myndigheterna eller som verkar i samband med dem såsom utskott, nämnder, kommittéer, kommissioner och delegationer.

Lagen gäller enligt momentets 2 punkt fortfarande kommunala myndigheter och organ. Med kommunala organ avses kommunala myndigheter med flera medlemmar, t.ex. kommunfullmäktige och kommunstyrelse samt

nämnder, direktioner och kommittéer. Likaså är inrättningar som hör till en kommuns organisation och som producerar kommunala tjänster, t.ex. kommunala vattenverk, sådana arkivbildare som avses i lagen. Kommunala myndigheter och organ är också samkommunernas myndigheter och organ, t.ex. fullmäktige samt nämnder och direktioner. Lagens 14 och 16 §§, som stadgar om överföring av handlingar till arkivväsendet och om arkivväsendets rätt att ge anvisningar om registrering- en av handlingar, gäller inte de kommunala arkivbildare som nämns under denna punkt.

Arkivlagen gäller enligt momentets 3 punkt också Finlands Bank, Helsingfors universitet, folkpensionsanstalten och andra självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar.

Finlands Bank och folkpensionsanstalten har i egenskap av inrättningar som lyder direkt under riksdagen lämnats utanför den gällande lagen. Finlands Banks arkiv är en väsentlig del av vårt finländska kulturarv och har en viktig betydelse för forskningen, särskilt i fråga om landets ekonomiska historia. Då arkivlagens tillämpningsområde utvidgas att omfatta Finlands Bank leder det inte till någon ändring av arkivets offentlighet. Också folkpensionsanstaltens arkiv och de dataregister som det upprätthåller har ett stort värde särskilt för socialpolitiken och folkhälsoforskningen. Den nuvarande situationen har lett till problem vid förvaringen av personregister, då folkpensionsanstalten måste anhålla om särskilt tillstånd av datasekretessnämnden. När arkivlagen omfattar folkpensionsanstalten beslutar arkivväsendet om förvaringen och utgallringen av personregister.

Redan den gällande lagen omfattar Helsingfors universitet. I praktiken har dock lagen tillämpats så att riksarkivet har bestämt om varaktig förvaring av handlingar, men universitetet har inte behövt överföra de äldsta handlingarna till riksarkivet. Så kommer det också att vara i fortsättningen. Att Helsingfors universitet nämns i lagen betyder att lagen tillämpas på universitetet även i fråga om den verksamhet som upprätthålls med privata medel.

Lagen gäller också andra självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar. Sådana inrättningar är juridiska personer om vilkas organisationsform, organ och uppgifter stadgas i författningar som gäller dem. De utför uppgifter inom medelbar offentlig förvaltning, dvs.

offentliga uppgifter som har anförtrotts instanser utanför den ordinarie förvaltningsapparat. Sådana är förutom Finlands Bank, folkpensionsanstalten och Helsingfors universitet, vilka nämns ovan, även institutet för arbetshygien, Statens spannmålsförråd och kommunala arbetsmarknadsverket. Också det material som dessa instanser producerar är av stor betydelse för forskningen.

På arkivbildare som nämns under denna punkt skall inte lagens 14 och 16 §§ tillämpas.

Arkivlagen gäller enligt momentets 4 punkt statens och kommunernas affärsverk. Statens affärsverk är statliga inrättningar som bedriver affärsverksamhet och på vilka tillämpas lagen om statens affärsverk (627/87). Kommunernas affärsverk är sådana affärsdrivande inrättningar om vilka stadgas i 7 a § kommunallag (953/76). Deras verksamhet har karaktären av affärsverksamhet, men de är inte enskilda juridiska personer utan en del av kommunförvaltningen. Statens och kommunernas affärsverk spelar en så viktig roll i produktionen av basservice i samhället att man bör se till att deras viktigaste arkivalier bevaras för forskning som gäller samhällsutvecklingen.

Den gällande arkivlagen omfattar ortodoxa kyrkosamfundet till den del samfundet sköter offentliga uppdrag och det till följd härav uppstår allmänna handlingar. Enligt momentets 5 punkt tillämpas arkivlagen i sin helhet på ortodoxa kyrkosamfundet och de arkivbildare som finns inom samfundet.

Arkivlagen skall enligt momentets 6 punkt också tillämpas på andra samfund, organ och privatpersoner i sådana fall och till den del de utövar offentlig makt eller utför andra offentliga uppgifter enligt någon lag, någon förordning eller föreskrifter som meddelats med stöd av dem. Lagen skall tillämpas på dessa instansers arkivfunktion endast till den del det uppkommer handlingar om vilkas offentlighet stadgas i författningarna om allmänna handlingars offentlighet. Arkivlagens tillämpningsområde kommer således i sista hand att bestämmas enligt stadgandena om allmänna handlingars offentlighet.

I denna punkt avsedda samfund vilka anförtrotts offentliga uppdrag är bl.a. offentlig-rättsliga föreningar, som har grundats lagstiftningsvägen, t.ex. renbeteslag, jaktvårdsföreningar, skogsnämnder, Centralhandelskammaren, Finlands Advokatförbund och huvudstadsregionens samarbetsdelegation. Likaså hör

statsägda och kommunalt ägda bolag enligt denna punkt till lagens tillämpningsområde, om de enligt ett stadgande eller föreskrifter som baserar sig på det sköter offentliga uppdrag. Lagen kommer även i fortsättningen att till vissa delar omfatta också religiösa samfund.

Offentliga uppdrag har med stöd av stadganden och föreskrifter som baserar sig på dem anförtrotts även enskilda personer, t.ex. besiktning- och värderingsmän, fiskeövervakare, skogvaktare, som således i dessa uppgifter också hör till arkivlagens tillämpningsområde.

Även om lagen gäller ovan nämnda samfund endast i fråga om handlingar som hänför sig till offentliga uppdrag är det dock i praktiken svårt att alltid klart skilja mellan handlingar som hänför sig till det offentliga uppdraget och samfundets övriga handlingar.

Arkivlagens 14 och 16 §§ gäller inte arkivbildare som avses i denna punkt.

Den föreslagna lagen gäller enligt 2 mom. riksdagen, statsrevisorernas kansli, riksdagens justitieombudsmans kansli, kansliet för Finlands delegation i Nordiska Rådet och Riksdagsbiblioteket endast i fråga om de allmänna målen för arkivfunktionen, vilket innebär att på dessa organ tillämpas endast 6 och 7 §§ samt 8 § 1 och 2 mom. Eftersom 8 § 3 mom. inte skall tillämpas skall riksdagen själv besluta om varaktigt förvaring av sina handlingar. Till denna del förändras inte den nuvarande situationen.

Den nuvarande arkivlagen gäller republikens presidents arkiv endast i fråga om vissa allmänna mål för arkivfunktionen. I den gällande arkivlagen jämställs arkivet för republikens presidents kansli med normala myndighetsarkiv och på detta tillämpas arkivlagen i sin helhet. Å andra sidan sågs i 20 § lagen om republikens presidents kansli (1099/87) att angående republikens presidents arkiv stadgas vid behov genom förordning. På kansliets arkiv tillämpas arkivlagen, om inte något annat anges i kanslistadgan eller bestäms med stöd av den. Eftersom de arkiv som är anknytna till republikens president är av central nationell betydelse är en tillräckligt noggrann reglering av dessa nödvändig. Det är dock inte ändamålsenligt att ta in stadgandena om arkiven i den allmänna arkivlagen, utan avsikten är att de skall tas in i en förordning som ges med stöd av lagen om republikens presidents kansli. Avsikten är att genom förordning stadga om överföring av material till nationalarkivet och

om användning av materialet. Av ovan angivna orsaker har angående saken i den föreslagna lagen endast intagits ett hänvisningsstadgande, enligt vilket om republikens presidents arkiv stadgas särskilt.

2 §. Om den evangelisk-lutherska kyrkans arkiv stadgas i kyrkolagen. Därför lämnas dessa arkiv fortfarande utanför arkivlagen. Avsikten är dock att utreda om arkivlagens tillämpningsområde bör utsträckas till att gälla också den evangelisk-lutherska kyrkans arkiv eftersom dessa arkiv har en viktig kulturell betydelse.

Enligt 18 § 14 punkten självstyrelselagen för Åland (1144/91) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om arkivväsendet. Enligt 27 § 39 punkten har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om arkivmaterial som härrör från statsmyndigheter med beaktande av vad som stadgas i 30 § 17 punkten, enligt vilken arkimaterial härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsstyrelsen. Arkivlagen tillämpas således med ovan nämnda begränsning på landskapet Åland och de statsmyndigheter som är verksamma i landskapet.

2 kap. Arkiverket

3 §. I paragrafen stadgas om den myndighetsorganisation som styr arkivverksamheten. Till arkivväsendet, som nu föreslås bli benämnt arkiverket, hör riksarkivet, som underlyder undervisningsministeriet, och landsarkiven som distriktsförvaltningmyndigheter under riksarkivet. Riksarkivets namn på finska föreslås bli ändrat till kansallisarkisto. Denna benämning återger bättre karaktären av dess verksamhet och motsvarar internationell praxis. Riksarkivet skulle inte längre benämnas ett centralt ämbetsverk.

Enligt gällande arkivlag leds arkivfunktionen inom utrikesförvaltningen och försvarsförvaltningen av centralarkiv för förvaltningsområden. Centralarkiven är också förvaringsplatser för de delar av förvaltningsområdenas arkivmaterial som skall förvaras varaktigt. Det är inte längre nödvändigt att stadga om centralarkiven för förvaltningsområdena i den allmänna arkivlagen, utan behövligen stadganden

och föreskrifter kan ges förvaltningsområdesvis. Avsikten är dock att inte ändra den rådande situationen i sak.

4 §. I paragrafen stadgas om arkivverkets viktigaste uppgifter. Dessa är att utveckla och styra arkivfunktionen samt att bedriva forskningen rörande den och att se till att handlingar som hör till vårt nationella kulturarv bevaras och hålls tillgängliga.

5 §. Om arkivverkets uppgifter och organisation stadgas närmare genom förordning. I gällande förordning om arkivväsendet ingår stadganden om arkivväsendets uppgifter, organisation, beslut och personal. Förordningen har utfärdats med stöd av den gällande arkivlagen, varför en ny förordning måste utfärdas när den nya lagen träder i kraft.

Enligt de allmänna utvecklingsprinciperna för förvaltningen kommer beslut som gäller landsarkivens distriktsindelning att överföras från statsrådet till undervisningsministeriet.

3 kap. Arkivfunktionen och organiseringen av den

6 §. I paragrafen definieras de mest centrala begreppen, dvs. arkiv och handling.

I princip omfattar ett arkiv alla de handlingar som inkommit till arkivbildaren på grund av dess uppgifter eller som tillkommit genom dess verksamhet. En fråga som man blir tvungen att lösa i praktiken är t.ex. när handlingar som kommer till en enskild person som är anställd hos arkivbildaren kan anses hänföra sig till arkivbildarens uppgifter i den grad att de hör till arkivbildarens arkiv och när bör de anses vara privata handlingar.

Med handlingar avses både framställningar i skrift och bild, dvs. handlingar i traditionell mening och upptagningar vars innehåll kan läsas, ses, avlyssnas eller annars uppfattas endast med tekniska eller andra hjälpmedel. Till handlingar som avses i lagen räknas dock inte sådana upptagningar som vissa specialmyndigheter uttryckligen har fått i uppdrag att samla och bevara, t.ex. biblioteksböcker och ljudupptagningar, museernas konstverk och Finlands filmarkivs filmer.

7 §. I paragrafen stadgas om de uppgifter som hör till arkivfunktionen, om målen för dess verksamhet och om förhållandet till annan informations- och dokumentförvaltning.

Arkivfunktionen skall sköta den informa-

tionstjänst som hänför sig till arkivalierna och skapa förutsättningar för servicen. Den verksamhet som syftar till att säkerställa att handlingar hålls tillgängliga består av att registrering och annan diarieföring, arkivering och förtecknande samt särskilt in- och utmatning av ADB-material planeras på ett sådant sätt att data lätt och ekonomiskt kan användas också i framtiden. Bevarandet av handlingar garanteras genom att man ser till att de framställs med arkivbeständiga metoder och förvaras i ändamålsenliga utrymmen. Eftersom endast en bråkdel av de upptagningar som samlas med anledning av arkivbildarens uppgifter är av varaktigt värde är det viktigt att bestämma förvaringstiderna för informationen och att utgallra onödigt material med tanke på både förvarings- och driftkostnaderna för upptagningarna och uppgifternas tillgänglighet.

Målen för arkivfunktionen är av tre slag. Arkivfunktionen skall organiseras och skötas så att handlingarna stöder och främjar arkivbildarens dagliga verksamhet. I detta avseende är arkivfunktionen en del av myndigheternas informationsförvaltning. Arkivfunktionen skall också säkerställa att information och handlingar som hänför sig till privatpersoners och samfunds rättsskydd förvaras och hålls tillgängliga samt att vid behov hemlighållandet av information och handlingar säkerställs. I anslutning till detta skall arkivfunktionen också betjäna sådana mål som uppställs i lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet. Arkivfunktionens tredje viktiga mål på lång sikt är att betjäna den vetenskapliga forskningen, vilket medför att en del av handlingarna skall förvaras varaktigt.

För att arkivfunktionen skall uppnå målen på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt förutsätts att delområdena koordineras till en övergripande dokumentförvaltning så att handlingarna är kunskapskällor i alla skeden under sin livscykel. Detta förutsätter också att arkivfunktionens behov och krav beaktas i all dokument- och informationsförvaltning samt databehandling som myndigheterna utövar. Då system som baserar sig på automatisk databehandling och elektronisk dataöverföring i allt större utsträckning ersätter sådan myndighetsverksamhet som baserar sig på pappersdokument är det särskilt viktigt att de krav som arkivfunktionen och behovet av varaktig förvaring av handlingar ställer beaktas redan under planeringen av datasystemen.

8 §. I paragrafen ingår stadganden om hur arkivbildaren skall ordna arkivfunktionen. Då regleringen genom rättsliga normer och styrningen och övervakningen av arkivväsendet minskar är det som motvikt viktigt att arkivbildarna känner sitt ansvar och organiserar skötseln av arkivfunktionen på ett överskådligt och individuellt sätt. Från fall till fall bör bestämmas hur planeringen och ledningen av arkivfunktionen samt de praktiska uppgifterna organiseras hos arkivbildaren. Uppgifterna i anslutning till planeringen och ledningen av arkivfunktionen förutsätter att de ansvariga har tillräcklig arkivfacklig utbildning.

Enligt gällande lagstiftning förordnar riksarkivet om utgallring av handlingar. I praktiken har detta inneburit att riksarkivet fastställer förvaringstiden för alla typer av handlingar, utgående från ämbetsverkens förslag. Denna arbetsfördelning har dock inte visat sig vara ändamålsenlig. Enligt den föreslagna lagen skall arkivväsendet endast bestämma vilka handlingar som skall förvaras varaktigt. I övriga fall är det arkivbildaren själv som bestämmer hur länge och på vilket sätt upptagningarna skall förvaras. Eftersom det finns behov av att antingen i andra stadganden eller t.ex. genom ministeriebeslut fastställa enhetliga förvaringstider för vissa handlingar bör arkivbildaren beakta detta.

Arkivverket skall dock inte bestämma om varaktig förvaring av riksdagens och dess myndigheters och organs handlingar.

Varje arkivbildare känner bäst till sitt eget behov när det gäller att förvara handlingar som stöd för skötseln av tjänsteuppdrag och hur stadganden och föreskrifter som gäller uppgiftsområdet inverkar på behovet av att förvara handlingarna så att rättsskyddet garanteras. Arkivverket har å sin sida sakkunskap att bestämma vilka handlingar och uppgifter som skall förvaras varaktigt för vetenskaplig och annan forskning. En effektivare gallring av onödigt material förutsätter centraliserade beslut och enhetliga principer om vilka handlingar som skall förvaras varaktigt samt att myndigheterna förvarar varaktigt endast sådana handlingar som arkivverket bestämmer och effektivt sköter utgallringen av annat material.

En allt större del av den information som den offentliga förvaltningen producerar finns numera i databaser som upprätthålls med hjälp av ADB. Den viktigaste informationen i dessa baser bör förvaras i en sådan form, antingen

maskinläsbar eller utmatad, att forskningen lätt kan använda den. Arkivverket skall bestämma vilka av dessa uppgifter som skall förvaras varaktigt. Enligt 11 § i lagförslaget kan arkivverket dessutom bestämma enligt vilken teknik sådana uppgifter skall lagras.

För att man skall kunna bestämma hur länge och på vilket sätt handlingar som uppstår vid skötseln av uppgifterna skall förvaras krävs en helhetsinriktad planering av arkivbildningen. Vid statens och kommunernas ämbetsverk och inrättningar har på det sätt som gällande lagstiftning förutsätter gjorts upp arkivstadgor och arkivbildningsplaner i vilka anges hur länge olika grupper av handlingar skall förvaras. Arkivverkets rätt att bestämma vilka handlingar som skall förvaras varaktigt förutsätter att arkivbildarna fortfarande upprätthåller en samlad förteckning, dvs. en arkivbildningsplan över hurdana handlingar och upptagningar som uppkommer i anslutning till verksamheten och hur länge handlingarna och dokumenten skall förvaras.

9 §. Enligt gällande kommunallag (953/76) stadgas särskilt om kommunala arkiv. Stadganden om kommunala arkiv har ingått i arkivlagen. Enligt lagförslaget skall kommunstyrelsen alltjämt organisera arkivfunktionen i kommunen. Kommunstyrelsen skall utse en ansvarig tjänsteinnehavare eller funktionär att leda hela arkivfunktionen och arkivbildningen. I praktiken skall denna person också ansvara för det kommunala centralarkivet även om centralarkivet inte längre nämns särskilt lagen. Eftersom ansvaret för organiseringen av en kommuns arkivfunktion ankommer på ett förtroendeorgan förutsätter det praktiska ansvaret för ledningen att tjänsteinnehavaren eller funktionären har tillräcklig behörighet och den utbildning som uppgiften kräver.

Planeringen och verkställandet av arkivfunktionen samt den varaktiga förvaringen av handlingar kan också ordnas genom samarbete mellan flera kommuner.

10 §. En allmän utveckling och ledning av arkivfunktionen och forskning som hänför sig till den är möjlig endast om arkivverket har rätt att få uppgifter om arkivfunktionen hos alla arkivbildare som avses i lagen och om deras arkivfunktion. För att arkivverket skall kunna garantera att handlingar som hör till vårt nationella kulturarv förvaras och hålls tillgängliga bör arkivverket också vid behov kunna inspektera arkivfunktionen hos de myn-

digheter som omfattas av lagen. Övervakningen är särskilt viktig då den gäller statsmyndigheter, eftersom det tillstånd som deras arkivfunktion befinner sig i senare har återverkningar på arkivverket i form av drifts- och förvaringskostnader.

4 kap. Framställning, förvaring och användning av handlingar

11 §. Förutsättningen för att information bevaras är att den lagras på ett hållbart sätt och förvaras under ändamålsenliga förhållanden. För att bevaras bör handlingar framställas och information lagras med användning av arkivbeständiga material och med hjälp av arkivbeständiga metoder. Enligt paragrafen bestämmes arkivväsendet hurdant material arkivbildaren skall använda då handlingar som skall förvaras varaktigt framställs och med vilka metoder uppgifter som skall förvaras varaktigt skall lagras.

Motsvarande stadgande ingår i gällande arkivförordning, där det dessutom stadgas att behövliga tekniska undersökningar utförs av statens tekniska forskningscentral på bekostnad av producenten, importören eller den som anskaffar produkten. Ett sådant detaljerat stadgande om förfarandet skall inte längre ingå i lagen, utan arkivverket får själv besluta om det sätt på vilket det bestämmer om de material och de metoder som skall användas vid framställning av handlingar. I framtiden kan också Europeiska gemenskapernas standardiserings-samarbete inverka på detta förfarande. Till att börja med kommer dock arbetet i praktiken att fortsätta såsom tidigare så att arkivverket ger en allmän norm för material och metoder på basis av vetenskapliga test om deras egenskaper. Arkivverket kan också meddela detaljerade föreskrifter om de databärare som skall användas vid lagring av information som senare överförs till arkivverket. Dessutom kan arkivverket bestämma vilka utdata från datafiler som skall förvaras varaktigt. Beroende på senare användningsbehov skall datafiler förvaras antingen i maskinläsbar form, på mikrofilm eller som pappersutskrift.

12 §. För att garantera att handlingar bevaras fysiskt skall de förvaras i utrymmen där de är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning. Handlingar som skall förvaras varaktigt skall förvaras i utrymmen som har

byggs eller iståndsatts till arkiv. Arkivverket meddelar även i fortsättningen bindande föreskrifter om de krav som skall ställas på sådana arkivutrymmen. Riksarkivet har enligt gällande lag gett allmänna anvisningar om alla arkivutrymmen. Arkivmyndigheterna har också inspekterat och godkänt utrymmena innan de har tagits i bruk. Enligt lagförslaget slopas detta förfarande.

13 §. I paragrafen stadgas om det förfarande som skall iakttas vid utgallring av handlingar. För att kostnaderna för förvaring av handlingar av sekundär betydelse skall minska förutsätts att handlingar som arkivverket inte har bestämt att skall förvaras varaktigt efter en viss förvaringstid utgallras på det sätt som stadgas i 8 § 2 mom.

Det har upprepad gång framgått att man inte har fäst tillräcklig uppmärksamhet vid datasekretessfrågor i samband med utgallring av handlingar. Handlingarna skall dock utgallras på ett sätt som förhindrar obehörig användning av dem och användning av hemligt eller icke offentligt informationsmaterial samt personregister i samband med eller efter utgallringen. På grund härav ingår i paragrafen ett stadgande som förpliktar arkivbildarna att garantera datasekretessen vid utgallring av handlingar.

14 §. Arkivverket är i regel fortfarande den slutliga förvaringsplatsen för sådana handlingar från statliga ämbetsverk och inrättningar som skall förvaras varaktigt. Utrikesförvaltningen och försvarsförvaltningen utgör undantag då de har egna centralarkiv. Till krigsarkivet, som är försvarsförvaltningens centralarkiv, har också överförts gränsbevakningsväsendets handlingar. Denna praxis tryggas med ett stadgande om undantagsförfarande i 1 mom. dvs., arkivverket bestämmer särskilt om detta.

I gällande arkivförordning fastställs gränser för hur länge handlingar som skall överföras förvaras. Tidsgränser ingår inte i lagförslaget, utan arkivverket kan med beaktande av ändamålsenlighetssynpunkter bestämma när handlingarna skall överföras från arkivbildaren till den plats som är avsedd att vara slutgiltig förvaringsplats för dem. För tryggnad av verksamhetsförutsättningarna skall arkivverket ha rätt att meddela också andra föreskrifter om överföring. Arkivverket skall även ha rätt att vid behov bestämma att handlingarna förvaras antingen hos myndigheten eller i något annat ändamålsenligt arkiv när detta är nödvändigt.

t.ex. på grund av arkivmateriallets särskilda karaktär eller av särskilda behov som hänför sig till användning av materialet.

Den överförande arkivbildaren svarar för förvaringen av handlingar som förvaras varaktigt till dess de överförs, för att handlingarna ställs i sådant skick att de kan överföras och för de kostnader som föranleds av själva överföringen. Detta är en regel som redan länge iakttagits i praktiken. Arkivmaterial förvaras varaktigt främst för forskningsbehov. I allmänhet finns det dock under en längre tid också andra behov att använda materialet, bl.a. sådana som hänför sig till rättsskyddet. Arkivverket har synnerligen begränsade resurser att sköta sådan informationstjänst som hänför sig till arkiven och därför är det ändamålsenligt att material som skall förvaras varaktigt förvaras en längre tid hos arkivbildaren, som också har den sakkunskap som behövs för ordnande av kundtjänst.

Skyldigheten att överföra handlingar gäller endast statsmyndigheter. Andra arkivbildares handlingar som skall förvaras varaktigt kan dock med stöd av ömsesidiga avtal överföras till arkivverket för förvaring. I arkivbildarnas arkiv, speciellt hos sådana i 1 § 1 mom. 6 punkten avsedda samfund som sköter ett offentligt uppdrag, kan även ingå andra handlingar än dem som avses i lagen om allmänna handlingars offentlighet. Det föreslås därför att i 3 mom. intas ett hänvisningsstadgande till lagens 17 § 2 mom. i fråga om definitionen av sådana handlingars offentlighet. Om det inte särskilt stadgats om överlåtna handlingars offentlighet i lagen om allmänna handlingars offentlighet eller i andra författningar, iaktas i fråga om offentligheten vad som överenskomits med överlåtaren. I tillämpliga delar skall också allmänna sekretess- och offentlighetsstadganden iaktas. På annat överfört material tillämpas stadgandena i lagen om allmänna handlingars offentlighet samt särskilda stadganden som gäller detta.

15 §. För att handlingar inte skall skadas eller försvinna kan de lånas ut till andra myndigheter endast för tjänstebruk i deras lokaler. Till privatpersoner kan handlingar lånas ut endast inom arkivverket eller till någon annan inrättning där förvaringen är garanterad och användningen övervakad.

16 §. Eftersom arkivverket är den slutliga platsen för arkiv som finns i statens ämbetsverk och inrättningar kommer den informationst-

jänst som hänför sig till arkiven att i sinom tid överföras till arkivverket. För trygghet av förutsättningarna för informationstjänsten bör arkivverket ha rätt att redan då arkiven bildas meddela föreskrifter och ge anvisningar till statens ämbetsverk och inrättningar om registrering och förteckning, vilket innefattar även diarieföringen.

5 kap. Privata arkiv

17 §. Med privata arkiv avses privatpersoners, släkters eller privaträttsliga samfunds arkiv. För privata arkiv gäller i regel endast stadgandena i detta kapitel. I gällande arkivlag finns motsvarande stadganden. I vissa fall kan det vara aktuellt att tillämpa andra stadganden i arkivlagen på privata arkiv med stöd av 1 § 1 mom. 6 punkten.

Privata arkiv och handlingar som hör till dem kan fortfarande med stöd av ett avtal som ingås med arkivets ägare övertas av riksarkivet, ett landsarkiv eller något annat i lagen avsett arkiv för att förvaras och vårdas. Huvudregeln är att arkivet och ägaren ingår ett avtal, som till sin rättsliga natur kan innebära antingen deposition eller överföring. Med överlåtaren skall avtalas om handlingarnas offentlighet. I privata samlingar som överförts till arkivverket har mycket ofta ingått handlingar som bör anses vara allmänna handlingar eller kopior av sådana handlingar. I privata arkiv kan också ingå material vars offentlighet skall begränsas på grund av tredje parts intresse. Ifall det i privata arkiv finns sådant material skall på detta material tillämpas vad som stadgas eller bestäms om handlingars offentlighet. I vissa fall skall också tillämpas stadganden i personregisterlag (471/87) om utlämnande av uppgifter ur personregister som överförts till arkiv.

18 §. Det register som omnämns i detta stadgande och som förs över sådana privat arkiv och handlingar i anslutning till dem som är viktiga för den vetenskapliga forskningen, har anknytning till nationalarkivets och landsarkivens kulturuppgifter och uppgifter inom informationstjänsten. Ett sådant register är tillåtet enligt 5 § personregisterlagen (471/87). För tydlighetens skull är det ändamålsenligt att även i arkivlagen särskilt nämna om rätten att föra register.

19 §. I paragrafen stadgas om riksarkivets rätt att lösa in och kopiera ett arkiv eller därtill

hörande handlingar. Rätten gäller om ett arkiv som är i privat ägo och som med tanke på den vetenskapliga forskningen eller annars är av betydelse löper uppenbar risk att förstöras eller förkomma eller om arkivet eller handlingarna utbjuds till salu. För inlösen skall betalas gängse pris till ägaren. Riksarkivet kan använda sin inlösningsrätt endast när det har ekonomiska möjligheter att betala gängse ersättning. Vid kopiering ersätts endast de kostnader som åsamkas ägaren.

I paragrafen stadgas dessutom om de inlösta eller kopierade handlingarnas offentlighet. Riksarkivet skall bestämma när materialet blir offentligt. Härvid skall i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas eller bestäms om handlingars offentlighet.

Om utförsel av handlingar stadgas i lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål (445/78). Det finns således inga skäl för att särskilt stadga om detta i arkivlagen.

20 §. I paragrafen stadgas om arkivverkets bestämmanderätt i en situation där det inte finns tid för ett beslut om inlösen enligt 19 § för att ett privat brev eller ett privat arkiv eller någon därtill hörande handling överläts eller snart håller på att förstöras. I en sådan situation kan arkivverket förordna att materialet omedelbart och tillfälligt överförs till riksarkivet, ett landsarkiv eller till någon annan säker förvaringsplats. Ett temporärt förordnande om förvaring skulle gälla till dess frågan om inlösen eller kopiering avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Uppgifter ur handlingarna får inte lämnas till obehöriga så länge ett beslut enligt 20 § är i kraft och inte heller efter det om kravet på inlösen eller kopiering har förkastats genom ett lagakraftvunnet beslut.

21 §. I paragrafen finns stadganden om ändringssökande som tryggar ägarens rättsskydd. Ändring får inte sökas i ett temporärt beslut som arkivverket fattat enligt 20 §. I beslut om inlösen eller kopiering av handlingar kan sökas ändring i den ordning som anges i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Ändring i riksarkivets beslut söks hos högsta förvaltningsdomstolen.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Stadgandena i arkivförordningen, som givits med stöd av den gällande arkivlagen, har till nödvändiga delar tagits med i förslaget till ny arkivlag. Därför behöver inte i detta skede ges någon förordning om verkställigheten av lagen. Ifall det i ett senare skede finns behov av att ge mera detaljerade stadganden om tillämpningen och verkställigheten av lagen ingår i lagförslagets 22 § ett bemyndigande att utfärda förordning.

Avsikten är att med stöd av 5 § 1 mom. i lagförslaget utfärda en ny förordning om arkivverkets uppgifter och organisation.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

Genom den nya lagen upphävs den nuvarande arkivlagen, varvid samtidigt arkivförordningen och förordningen om arkivväsendet, vilka har givits med stöd av lagen, upphävs. Det är dock ändamålsenligt att vissa författningar och föreskrifter som utfärdats med stöd av gällande arkivlag och arkivförordning blir i kraft. Sådan är statsrådets beslut om distriktsindelning för landsarkiven (392/83), som inte påverkas av den nya lagen. I kraft blir också sådana normer som riksarkivet meddelat med stöd av tidigare lag och förordning och som arkivverket även enligt den nya lagen har rätt att meddela. Sådana normer är riksarkivets enskilda och allmänna beslut om varaktig förvaring av handlingar samt riksarkivets föreskrifter till den del de gäller förteckning och registrering av statliga myndigheternas handlingar, arkivutrymmen för handlingar som skall förvaras varaktigt samt metoder och material som används vid uppgörande av handlingar som skall förvaras varaktigt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Arkivlag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Lagens tillämpningsområde

1 §

Denna lag gäller följande arkivbildare:

1) statliga ämbetsverk, inrättningar, domstolar och andra lagskipningsorgan samt andra statliga myndigheter,

2) kommunala myndigheter och organ,

3) Finlands Bank, Helsingfors universitet, folkpensionsanstalten och andra självständiga offentlighetsinrättningar,

4) statens och kommunernas affärsverk,

5) ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar samt

6) andra samfund, organ och personer när de utför ett offentligt uppdrag enligt lagar och förordningar eller föreskrifter som meddelats med stöd av dem, till den del det som en följd av uppdraget uppkommer handlingar som avses i lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51).

På riksdagen, statsrevisorernas kansli, riksdagens justitieombudsmans kansli, kansliet för Finlands delegation i Nordiska Rådet och Riksdagsbiblioteket tillämpas dock endast 6 och 7 §§ samt 8 § 1 och 2 mom.

Om republikens presidents arkiv stadgas särskilt.

2 §

På den evangelisk-lutherska kyrkans arkiv tillämpas vad som stadgas i kyrkolagen.

På myndigheter i landskapet Åland tillämpas vad som stadgas i landskapslagarna och vad som stadgas eller bestäms med stöd av dem. Denna lag tillämpas dock på statliga myndigheter verksamma i landskapet Åland med de begränsningar som anges i 30 § 17 punkten självstyrelselagen för Åland (1144/91).

2 kap.

Arkiverket

3 §

Arkiverket består av riksarkivet, som lyder under undervisningsministeriet, och landsarki-

ven, som utgör distriktsförvaltningsmyndigheter under riksarkivet.

4 §

Arkiverket har till uppgift att utveckla och styra arkivfunktionen samt bedriva forskning rörande den och att säkerställa att handlingar som hör till vårt nationella kulturarv bevaras och hålls tillgängliga.

5 §

Om arkiverkets uppgifter och organisation stadgas närmare genom förordning.

Undervisningsministeriet beslutar om landsarkivens distriktsindelning.

3 kap.

Arkivfunktionen och organiseringen av den

6 §

Ett arkiv omfattar de handlingar som inkommit till arkivbildaren på grund av dess uppgifter eller som tillkommit genom dess verksamhet.

Med handling avses i denna lag en framställning i skrift eller bild eller en på elektronisk väg eller på annat sätt åstadkommen framställning som kan läsas, avlyssnas eller annars uppfattas med tekniska hjälpmedel.

7 §

Arkivfunktionen har till uppgift att säkerställa att handlingar hålls tillgängliga och bevaras, att sköta den informationstjänst som hänför sig till dem, att bestämma handlingars förvaringsvärde och att gallra ut onödigt material.

Arkivfunktionen skall skötas så att den stöder arkivbildaren i dess uppgifter samt tillgodoser enskilda personers och sammanslutningars rätt att få uppgifter ur offentliga handlingar och att enskilda personers och sammanslutningars rättsskydd samt datasekretess har beaktats på behörig sätt och att tillgången på handlingar som ansluter sig till enskilda personers och sammanslutningars

rättsskydd säkerställs och att handlingarna betjänar forskningen som informationskällor.

Arkivfunktionens krav skall beaktas i arkivbildarens informations- och dokumentförvaltning.

8 §

Arkivbildaren skall bestämma hur planeringen av, ansvaret för och den praktiska skötseln av arkivfunktionen ordnas.

Arkivbildaren skall bestämma förvaringstiderna och förvaringssätten för handlingar som inkommer och uppstår till följd av skötseln av uppgifterna och ha en arkivbildningsplan över dem. När förvaringstiderna för handlingarna bestäms skall beaktas vad som särskilt stadgas och bestäms om dem.

Arkivverket bestämmer vilka handlingar och uppgifter i handlingar, som skall förvaras varaktigt.

9 §

Arkivfunktionen i en kommun skall organiseras av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen skall utse den tjänsteinnehavare eller funktionär som leder kommunens arkivfunktion och arkivbildning och svarar för de handlingar som skall förvaras varaktigt.

Vad som i 1 mom. stadgas om kommuner gäller också samkommuner och andra motsvarande samarbetsformer.

10 §

Arkivverket har rätt att utan hinder av sekreterstadgandena få uppgifter om arkivbildarnas arkivfunktion och inspektera i 1 § 1 mom. nämnda arkivbildares arkivfunktion.

4 kap.

Framställning, förvaring och användning av handlingar

11 §

Framställningen av handlingar och lagringen av information som skall förvaras varaktigt skall ske med användning av material och metoder för långtidsförvaring på det sätt som arkivverket särskilt bestämmer.

12 §

Handlingar skall förvaras så att de är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning.

Handlingar som skall förvaras varaktigt skall förvaras i sådana arkivutrymmen som arkivverket särskilt bestämmer.

13 §

Handlingar som inte skall förvaras varaktigt skall efter den förvaringstid som fastställts för dem gallras ut så att datasekretessen är trygad.

14 §

Handlingar som hör till i 1 § 1 mom. 1 punkten nämnda arkivbildare och som skall förvaras varaktigt skall överföras till riksarkivet, ett landsarkiv eller något annat arkiv på det sätt som arkivverket särskilt bestämmer. Vad som sägs i detta moment gäller dock inte utrikesförvaltningen och försvarsförvaltningen.

Den överlåtande myndigheten svarar för förvaringen av handlingarna före överföringen, för att handlingarna ställs i sådant skick att de kan överföras och för de kostnader som föransleds av överföringen till arkivverket.

Riksarkivet och landsarkiven kan på basis av ett särskilt avtal även ta emot sådana handlingar från andra arkivbildare som skall förvaras varaktigt. Om det inte särskilt stadgats om överlåtna handlingars offentlighet, iaktas vad som stadgas i 17 § 2 mom.

15 §

Handlingar kan lånas ut endast till en annan myndighet eller till arkivverket eller någon annan inrättning där användningen av dem är övervakad och förvaringen säker.

16 §

Arkivverket kan meddela arkivbildare som avses i 1 § 1 mom. 1 punkt föreskrifter om registrering och förteckning av handlingar.

5 kap.

Privata arkiv

17 §

Ett privat arkiv eller handlingar som hör till det kan med stöd av ett avtal som ingås med arkivets ägare övertas för att förvaras och vårdas av riksarkivet, ett landsarkiv eller något annat arkiv som avses i denna lag.

I fråga om sådana privata brev och andra handlingars offentlighet som hör till ett privat arkiv som avses i 1 mom. skall iaktas vad som

med överlåtaren överenskommit om offentligheten. Om offentligheten gäller dessutom i tillämpliga delar vad som stadgas eller bestäms om handlingars offentlighet.

18 §

Arkivverket kan föra register över privata arkiv och därtill hörande handlingar som är av betydelse för den vetenskapliga forskningen.

19 §

Löper ett arkiv eller en därtill hörande handling som är i privat ägo och som med tanke på den vetenskapliga forskningen eller annars är av betydelse uppenbar risk att förstöras eller förkomma eller utbjuds arkivet eller handlingen till salu, har riksarkivet inom ramen för till buds stående anslag rätt att till gängse pris lösa in den privata handlingen eller arkivet eller ta en kopia därav. Samtidigt skall bestämmas när det inlösta materialet blir offentligt med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas eller bestäms om handlingars offentlighet.

Om utförsel ur landet av handlingar som avses i denna paragraf stadgas särskilt.

20 §

Arkivverket kan förordna att en handling, en samling eller ett arkiv som är i privat ägo och som kan antas vara av sådan betydelse som avses i 19 § 1 mom. omedelbart skall överföras till riksarkivet eller till ett landsarkiv eller till någon annan säker förvaringsplats hos en myndighet för att där förvaras tills frågan om inlösnings eller kopiering har blivit avgjord genom ett lagakraftvunnet beslut.

Uppgifter ur en handling, en samling eller ett arkiv som avses i 1 mom. får inte lämnas till obehöriga under förvaringstiden, ej heller se-

nare, om anspråket på inlösnings eller kopiering förkastats och beslutet härom vunnit laga kraft.

21 §

Ändring får inte särskilt sökas i fråga om ett sådant i 20 § avsett förordnande om temporär förvaring som givits av arkivverket. Om sökande av ändring i beslut som riksarkivet fattat med stöd av 19 § gäller vad som stadgas i lagen om ändringsökande i förvaltningsärenden (154/50).

6 kap.

Särskilda stadganden

22 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning.

23 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Genom denna lag upphävs arkivlagen av den 20 februari 1981 (184/81). Statsrådets beslut av den 27 april 1983 om distriktsindelningen för landsarkiven (392/83) som givits med stöd av den lag som upphävs samt beslut och föreskrifter vilka givits med stöd av den lag som upphävs och på basis av förordning som utfärdats med stöd av lagen och vilka gäller varaktig förvaring av handlingar, förtecknande och registrering av statliga myndigheters handlingar, framställning av handlingar som förvaras varaktigt samt arkivutrymmen för handlingar som skall förvaras varaktigt gäller dock tills vidare.

Helsingfors den 11 oktober 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Undervisningsminister *Riitta Uosukainen*